

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/169-10>**Гладинець Н. Ю.**кандидат економічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7885-9830>**Ряшко Н. В.**здобувач,
Мукачівський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3542-110X>**Hladynets Nataliya, Ryashko Nataliya**
Mukachevo State University

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Метою статті є узагальнення теоретичних аспектів та підходів до визначення сутності інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій із метою формування сприятливого бізнес-середовища та ефективного управління соціально-економічним розвитком регіонів. Аналізуючи, систематизуючи та узагальнюючи праці науковців, які досліджували інвестиційно-інноваційні процеси розвитку територій, законодавчу та нормативно-правову базу, систематизовано погляди та підходи до розуміння даної категорії. Здійснено аналіз законодавчо-нормативної бази, яка забезпечує регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні та покликана сприяти інвестиційно-інноваційному розвитку територій. Установлено відмінність інвестиційно-інноваційного розвитку від інших концепцій розвитку територій. Виокремлено ознаки та стадії інноваційних процесів. Виділено групи суб'єктів, які забезпечують виконання окремих етапів інвестиційно-інноваційного процесу розвитку територій у контексті їх зв'язку зі стадіями реалізації державних або місцевих стратегій (програм) розвитку територій. Виокремлено заходи, які сприятимуть стимулюванню інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій. Запропоновано авторське трактування сутності інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій як процесів вивчення, організації та взаємоузгодження основних інтересів та напрямів діяльності макроекономічних суб'єктів (домогосподарств, суб'єктів господарювання, держави) з метою розвитку економічної інфраструктури та формування сприятливого зовнішнього середовища для інноваційної діяльності підприємств та її ефективного фінансування.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційні процеси, інвестиційно-інноваційний розвиток, інвестиційно-інноваційна діяльність, інвестиції, інновації, території, регулювання.

THEORETICAL FRAMEWORK FOR INVESTMENT AND INNOVATION PROCESSES OF TERRITORIAL DEVELOPMENT

The article aims to summarize the theoretical aspects and approaches of defining the essence of investment and innovation processes of territorial development in order to form a favorable business environment and manage the region's socio-economic development. After analyzing, systematizing, and summarizing the researches of scientists who studied the investment and innovation processes of the territories as well as their legal and regulatory framework, it became possible to systemize the views and approaches regarding this concept. An analysis of the legislative and regulatory framework, which ensures the regulation of the investment and innovation activities in Ukraine and is aimed to influence the investment and innovation development of the territories has been done. The research has defined the difference of investment and innovation development in comparison with other territorial development concepts. It was determined that the planning of the investment and innovation development of the territories need to be held predominantly in the long term. The signs and stages of innovation processes have been highlighted. The structure of subjects and ways of ensuring the investment processes were defined. The author has indicated a group of entities that ensure the implementation of separate stages of the investment and innovation development of the territory in the context of their connection with the stages of implementation of state or local strategies of the territorial development. As a result of the study, the measures that will help to stimulate investment and innovation processes in the development of territories were pointed out. The article offers the author's interpretation of the essence of investment and innovation processes in the territorial development as processes of study, organization, and coordination of main interests and activities of macroeconomic entities (households, business entities, state) in order to develop economic infrastructure and create a favorable external environment for business innovations and their effective financing.

Keywords: investment and innovation processes, investment and innovation development, investment and innovation activity, investments, innovations, territories, regulation.

JEL classification: O18, O20, O31, O40

Постановка проблеми. Сучасне бачення перспектив розвитку економіки територій засновується на розумінні нерозривного зв'язку між інвестиціями та інноваціями. Їх взаємодоповнювальний ефект полягає у тому, що фінансоване бізнесом капітальне будівництво (та інші форми інвестиційної діяльності), здійснені з метою реалізації інноваційного проекту, є поштовхом для розвитку місцевого підприємництва, розвитку соціальної та логістичної інфраструктури.

Цим створюються нові робочі місця та підвищується привабливість території для проживання. Проте реалізації інвестиційно-інноваційних проєктів в Україні перешкоджають значні диспропорції в економічному розвитку територій. Вони зумовлені насамперед тим, що їхній промисловий потенціал продовжує бути зорієнтованим на виробництво товарів із низькою часткою доданої вартості, а ресурсний потенціал деградує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукової літератури дає змогу констатувати, що переважна більшість дослідників зосереджується на питаннях інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. При цьому розглядаються різні теоретичні аспекти управління таким розвитком.

Зокрема, В. Волощук вивчає питання «оцінки інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств» [1, с. 61–71], О. Бабина досліджує «інвестиційні можливості підприємництва з позицій розвитку інноваційної діяльності» [2], Ю. Вітковський аналізує «прийоми і підходи до управління розвитком інноваційно-інвестиційного потенціалу» [3] та ін.

Багато інших наукових праць присвячено проблемам: подолання інституційних та ринкових обмежень, які впливають на якість упровадження інвестиційно-інноваційних проєктів; вибору тієї чи іншої стратегії інноваційного розвитку (зазвичай з-поміж таких альтернатив, як створення інноваційного продукту, впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, оптимізація технологічних процесів, практик управління трудовими ресурсами, бізнес-процесів та методів управління); інформаційного забезпечення інноваційної діяльності тощо.

Незважаючи на чималу кількість публікацій за даною тематикою, сьогодні й надалі є чимало дискусійних питань, присвячених проблемам інноваційно-інвестиційного розвитку територій. Зокрема, потребують поглибленого вивчення підходи до створення дієвого механізму стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку територій із метою формування сприятливого бізнес-середовища та вироблення стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку.

Мета статті полягає в узагальненні теоретичних аспектів та підходів до визначення сутності інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій для формування сприятливого бізнес-середовища та ефективного управління соціально-економічним розвитком регіонів.

Виклад основного матеріалу. У межах досліджень інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій виділяють основного суб'єкта інвестиційного та інноваційного розвитку території – підприємство, яке веде інвестиційну діяльність із метою реалізації інноваційних проєктів.

Характеризуючи якість такого зв'язку, А. Степанова, насамперед, указує на мультиплікативний ефект від поєднання інвестицій та інновацій, який у масштабах суб'єкта господарювання зумовлює збільшення кількості робочих

місць, підвищення обсягів виробництва та зниження собівартості продукції, підвищення рентабельності виробництва та продуктивності праці, поліпшення умов праці персоналу. Своєю чергою, зв'язок інвестиційно-економічної діяльності підприємств із розвитком територій вона характеризує опосередковано: «Активне залучення та раціональне використання інвестицій – найкоротший шлях до підйому економічного розвитку держави на новий рівень». На її думку, інвестиційно-інноваційна політика держави полягає у створенні сприятливого бізнес-середовища – правових та економічних умов, які б заохочували бізнес інвестувати в економіку держави [4, с. 41].

Наведена точка зору характеризує якісний зв'язок між інвестиціями та інноваціями в масштабах підприємства, але поверхнево описує вплив інвестиційно-інноваційної діяльності на розвиток територій. Разом із тим наведено ознаку таких проєктів: мультиплікативний економічний ефект, виражений у підвищенні показників ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукту.

Відмінну точку зору на сутність інвестиційно-інноваційного розвитку викладають І. Гріщенко, Н. Білецька та Л. Клівіденко. Вони розглядають його як найефективніший шлях для системних перетворень, необхідних для долавання криз. Зв'язок між інвестиційно-інноваційними проєктами та розвитком територій убачається у тому, що «активізація та стимулювання освоєння досягнень науково-технічного прогресу дає змогу швидше і з меншими витратами подолати наслідки дестабілізації економіки». Дослідники вважають, що елементами інвестиційно-інноваційного розвитку в умовах системних перетворень є нововведення, орієнтовані на підвищення виробничо-технічного потенціалу (через модернізацію, технічне переоснащення, реконструкцію) та вдосконалення організаційно-економічних відносин (через реінжиніринг бізнес-процесів, реорганізацію, реструктуризацію виробництва та системи управління) [5, с. 158–159].

У частині наукових досліджень, які безпосередньо присвячено проблемам управління розвитком територій, мета інвестиційно-інноваційного розвитку визначається як підвищення інвестиційної привабливості регіонів та інноваційної активності суб'єктів господарювання. Основні перспективи інвестиційно-інноваційного розвитку бачать у подоланні таких негативних тенденцій, як: низька частка конкурентоздатної продукції на товарних ринках, забезпеченої стійким перспективним попитом; низька ефективність інвестиційних ресурсів, що вкладаються у вітчизняне виробництво товарів і послуг; високі інвестиційні ризики [6, с. 48].

Розглядаючи теоретико-організаційні аспекти інноваційного розвитку вітчизняної економіки, Ю. Журавель акцентує увагу на її фінансовому забезпеченні. На його думку, інвестиційні ресурси для інноваційного розвитку національної економіки мають акумулюватися за допомогою різних фінансових методів: самофінансування; акціонерного, бюджетного, боргового, венчурного фінансування; лізингу, зовнішніх запозичень, іноземних інвестицій. При цьому він зазначає, що «інноваційний розвиток розпочинається тоді, коли проводяться прогресивні зміни в суспільстві, основними з яких є зміна структури економіки, створення ефективної інституційної структури та розбудова оптимального інституційного середовища» [7, с. 36–37].

Узагальнення вищевказаного дає змогу запропонувати бачення сутності інвестиційно-інноваційних

процесів розвитку території як процесів вивчення, організації та взаємоузгодження основних інтересів і напрямів діяльності макроекономічних суб'єктів (домогосподарств, суб'єктів господарювання, держави) з метою розвитку економічної інфраструктури та формування сприятливого зовнішнього середовища для інноваційної діяльності підприємств та її ефективного фінансування.

Інвестиційно-інноваційні процеси займають окреме місце поруч з іншими методами розвитку економічного потенціалу територій. Їх особливість полягає у тому, що очікуваним результатом такого розвитку є переформування промислового комплексу держави у цілому на використання інноваційних технологій в організації виробництва та управлінні ресурсами. В останні роки визначальна роль окремих територій у цьому процесі окреслилася у зв'язку з розширенням компетенції та фінансових можливостей територіальних громад (у результаті реформи децентралізації).

У цьому контексті інвестиційно-інноваційний потенціал може розглядатися як «максимальні можливості регіону щодо реалізації регіональних інвестиційно-інноваційних процесів, зокрема розроблення і реалізації інновацій, інноваційних проєктів» [8, с. 58].

Відмінність інвестиційно-інноваційного розвитку від інших концепцій розвитку територій зумовлена орієнтованістю на створення інноваційного продукту. У зв'язку із цим важливими є критерії розмежування інноваційних процесів від квазіінноваційних.

Так, І. Моргачов пропонує розрізняти їх на підставі порівняння:

- валового регіонального продукту за умов відсутності та умов реалізації інноваційно-інвестиційних процесів ($ВРП^{ин}$ > $ВРП$);
- граничного регіонального продукту чинників виробництва ($МР^{ин}$ > $МР$);
- продуктивності регіональних чинників виробництва ($Пр_f^i$ > $Пр_f$).

Важливими для розуміння відмінностей інвестиційно-інноваційних процесів від квазіінноваційних, за його словами, є новизна та зміни. Новизна може мати відношення до багатьох об'єктів: товарів, технологій, засобів, форм організації, методів управління, рішень. Так само зміни можуть бути технічними, економічними, організаційними, соціальними. Однак як технічні, так і соціальні зміни прямо або опосередковано впливають на господарство регіону та в підсумку призводять до економічних змін [8, с. 42–44].

Умовою інвестиційно-інноваційного розвитку є створення сприятливого інституційного середовища.

Одним з основних для регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні є Закон «Про інноваційну діяльність», яким визначено: принципи та механізм здійснення державної інноваційної політики, засади державного регулювання інноваційної діяльності, правовий режим інноваційних проєктів, склад об'єктів та суб'єктів інноваційної діяльності, засади фінансування інноваційної діяльності та ін. [9].

Ст. 3 Закону України «Про інноваційну діяльність» доповнює законодавче розуміння інвестиційно-інноваційної діяльності нормою такого змісту: «Сукупність заходів, спрямованих на створення, впровадження, поширення та реалізацію інновацій із метою отримання комерційного та/або соціального ефекту, які здійснюються шляхом реалізації інвестицій, вкладених в об'єкти інноваційної діяльності» [10].

Важливим програмним документом для інвестиційно-інноваційного розвитку територій є Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р., яка вказує на такі напрями розв'язання проблеми побудови інноваційної економіки:

- створення сприятливого нормативно-правового поля для інноваційної діяльності;
- розвиток інноваційної інфраструктури, методично-консалтингове забезпечення, розширення міжнародних зв'язків у сфері технологій;
- підвищення рівня спроможності, що реалізується шляхом культурно-просвітницької та освітньої діяльності; сприяння забезпеченню успішної кар'єри молоді після завершення навчання у закладах вищої освіти за одним із вибраних напрямів: започаткування власної справи, робота на сучасному технологічному підприємстві або наукова (викладацька) робота [11].

Ключовим складником інвестиційно-інноваційного розвитку територій є виробництво та просування на зовнішніх ринках вітчизняної інноваційної продукції. Програмним документом для реалізації цієї мети є Експортна стратегія України («дорожня карта» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 рр. Серед основних цілей документу визначено такі:

- створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту;
- розвиток послуг із підтримки бізнесу та торгівлі, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємств, зокрема малих та середніх;
- удосконалення навичок і компетенцій підприємств для участі в міжнародній торгівлі [12].

Ці нормативно-правові документи формують загальні риси моделі інвестиційно-інноваційного розвитку, яка розвивається у нинішньому інституційному середовищі. Вони доповнюють напрями державної політики зі сприяння інвестиційно-інноваційному розвитку заходами, що спрямовані на розвиток людського потенціалу, підприємницького потенціалу, організаційного потенціалу підприємств. Очікуваним результатом упровадження цих заходів є забезпечення спроможності бізнесу (зокрема, малого та середнього) реалізовувати інвестиційно-інноваційні проєкти з виробництва (надання) технологічних продуктів (послуг) та успішно конкурувати на зовнішніх ринках.

Цілком очевидно, що планування інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій переважно має проводитися у довгостроковому горизонті. Організація та взаємоузгодження інтересів та напрямів діяльності макроекономічних суб'єктів відбувається внаслідок значних інституційних змін, котрі впливають на способи виробництва, управління ресурсами, накопичення капіталу та структуру споживання. Важливими для розуміння змісту та динаміки цих змін є ознаки та стадії інноваційних процесів.

За змістом вони поділяються на такі: створення, освоєння та поширення інновацій; трансформація знань в інновацію; перетворення інноваційної ідеї на продукт (послугу); сукупність змін у виробництві, зовнішньому середовищі та інфраструктурі для сприяння інвестиційно-інноваційній діяльності [13; 14, с. 18–19].

Даючи характеристику перебігу інноваційних процесів регіону, І. Моргачов зазначає, що поняття інноваційного процесу як послідовної зміни певних стадій не є виправданим, оскільки на такому рівні існує велика кількість суб'єктів господарювання, які одночасно є реалізаторами

відповідних процесів, які в один момент перебувають на різних стадіях. З огляду на це, інвестиційно-інноваційний процес розвитку теорії є сукупністю інвестиційно-інноваційних процесів суб'єктів господарювання [8, с. 48].

Це дає змогу говорити про стадії інвестиційно-інноваційного процесу розвитку території лише у їх зв'язку зі стадіями реалізації державних або місцевих стратегій (програм) розвитку (щодо стимулювання інвестицій, інновацій, торгівлі, реалізації освітніх та просвітницьких проєктів, налагодження міжнародного співробітництва, забезпечення зовнішньоекономічних операцій тощо).

Однією з необхідних умов інвестиційно-інноваційного розвитку території є сформованість інфраструктури об'єктів та суб'єктів, які забезпечують виконання окремих етапів цих процесів [15, с. 30–32; 16, с. 172–176]. Відповідно до покладених на них функцій, виділяють такі групи суб'єктів:

– *формування та розвиток інституційного механізму інновацій*: державна та місцева влада;

– *створення та реалізація інновацій*: вищі навчальні заклади та наукові установи, державні заклади та установи, що здійснюють підтримку інвестиційно-інноваційних проєктів (у т. ч. уряд, парламент, місцева влада);

– *у складі економічного механізму забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності*:

1) фінансування: комерційні банки, фондові біржі та брокерські організації;

2) мінімізація ризиків: страхові компанії;

3) формування сприятливого середовища: органи планування та реалізації податкової та інвестиційної політики держави;

– *спеціальні заклади підтримки інноваційної діяльності*: агентства інвестиційного розвитку, регіональні інвестиційні та венчурні фонди, системи супроводу інвестиційних проєктів та ін.

Стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів розвитку територій також передбачає ужиття суб'єктами певних заходів.

У науковій літературі серед таких заходів виділяють:

– створення організацій із прогностичного аналізу фінансових досліджень і технологічних передбачень;

– створення державних та приватних центрів міждисциплінарних науково-технічних робіт;

– створення мережі впроваджувальних інноваційних структур усіх рівнів – ланцюгів трансферу інноваційного продукту у виробництво;

– розширення міжнародного співробітництва в науково-технічній сфері;

– популяризацію ключових сегментів вітчизняного інноваційного бізнесу на міжнародному рівні;

– гармонізацію вітчизняного законодавства у сфері патентування, захисту авторських прав, інвестування у наукові розробки та у сфері інноваційної діяльності;

– податкове стимулювання;

– розроблення інформаційних технологій;

– удосконалення системи трансферу технологій та оцінки об'єктів інтелектуальної власності;

– забезпечення широкого доступу до автоматизованих баз даних науково-технічної інформації та створення відповідних інформаційних структур [15, с. 34–35; 17; 18, с. 12–17].

Висновки. Узагальнення вищевказаного дає змогу зробити такі висновки. У науковій літературі проблематика сутності інвестиційно-інноваційного процесу розвитку територій залишається малодослідженою. У більшості сучасних досліджень увага зосереджується на питаннях стимулювання інноваційної діяльності підприємств та її фінансування; окремі автори характеризують її вплив на економіку регіону; поодинокі автори розглядають інвестиційно-інноваційні процеси розвитку території системно. Запропоновано бачення інвестиційно-інноваційних процесів розвитку території як процесів вивчення, організації та взаємоузгодження основних інтересів та напрямів діяльності макроекономічних суб'єктів (домогосподарств, суб'єктів господарювання, держави) з метою розвитку економічної інфраструктури та формування сприятливого зовнішнього середовища для інноваційної діяльності підприємств та її ефективного фінансування.

Проведене дослідження показало відсутність однозначних підходів до трактування сутності та підходів до стимулювання процесів інвестиційно-інноваційного розвитку територій. Тому під час установлення та формування векторів інноваційного розвитку нагальними питаннями, що потребують вирішення, є активізація ринкових механізмів стимулювання інноваційного розвитку територій та створення сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату в регіонах.

Ураховуючи зазначене, подальші дослідження потрібно спрямувати на розроблення стратегічних орієнтирів інноваційно-інноваційного розвитку територій та формування дієвого механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Волощук В.Р. Інструментарій оцінки інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 12. С. 61–71.
2. Бабина О.М. Аналіз інвестиційних можливостей підприємництва з позицій розвитку інноваційної діяльності у виробництві енергії з альтернативних джерел. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_82
3. Вітковський Ю.П. Методологічні та методичні прийоми і підходи до управління розвитком інноваційно-інвестиційного потенціалу суб'єктів агробізнесу. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 4(2). С. 210–219.
4. Степанова А. Інвестиційно-інноваційний розвиток економіки України: проблеми та перспективи. *Схід*. 2016. № 4. С. 41–46.
5. Гріщенко І., Білецька Н., Клівіденко Л. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємств в умовах системних перетворень. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2016. № 50. С. 157–160.
6. Полятикін С.О. Основні фактори розвитку інноваційно-інвестиційної привабливості регіонів України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 17. Ч. 2. С. 47–50.
7. Журавель Ю. Формування інвестиційних ресурсів для інноваційного розвитку економіки. *Економічний аналіз*. 2017. № 1. Т. 27. С. 35–42.
8. Моргачов І.В. Удосконалення інфраструктурного забезпечення регіональних інвестиційно-інноваційних процесів на основі їх оцінювання : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.05. Северодонецьк, 2020. 728 с.
9. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV, зі змінами, внес. Законом № 5460-VI від 16.10.2012. *Законодавство України* : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

10. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII, зі змінами, внес. Законом № 1116-IX від 17.12.2020. *Законодавство України* : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

11. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. *Законодавство України* : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p> (дата звернення: 22.04.2021).

12. Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1017-р. *Законодавство України* : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-p>

13. Гернего Ю. Формування інноваційного процесу: теоретичний підхід. *Ринок цінних паперів України*. 2016. № 5–6. С. 15–20.

14. Циліорик Г.І. Інноваційна діяльність в умовах економічної конкуренції. *Облік і фінанси АПК* : вебсайт. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/innovaciyna-diyalnist-v-umovah-ekonomichnoi-konkurencii.html> (дата звернення: 29.04.2021).

15. Нікон Д.С. Активізація регіональних інвестиційно-інноваційних процесів в умовах рецесії : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. Одеса, 2019. 191 с.

16. Білик В.В. Державне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 172–176.

17. Романко О.П. Управлінська інфраструктура регіону інноваційно-інвестиційного орієнтування. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5571>

18. Волощук К.Б., Лісевич Н.А. Особливості інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами. *Інноваційна економіка*. 2019. № 3–4. С. 12–17.

References:

1. Voloshchuk V.R. (2020) Instrumentarii otsinky investytsiinoho zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv [Tools for assessing investment support of innovative development of enterprises]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 12, pp. 61–71.

2. Babyna O.M. (2020) Analiz investytsiinykh mozhlyvostei pidpriemnytstva z pozytsii rozvytku innovatsiinoi diialnosti u vyrobnytstvi enerhii z alternatyvnykh dzherel [Analysis of investment opportunities of entrepreneurship from the position of innovation activity development in energy production from alternative sources]. *Efektivna ekonomika* (electronic journal), no. 4. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_82 (accessed 29 April 2021).

3. Vitkovskiy Yu.P. (2019) Metodolohichni ta metodychni priyomy i pidkhody upravlinnia rozvytkom innovatsiino-investytsiinoho potentsialu sub'iektiv ahrobiznesu [Methodological and methodological methods and approaches of management of development of innovation and investment potential of agribusiness entities]. *Visnyk KhNAU. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 4, no. 2, pp. 210–219.

4. Stepanova A. (2016) Investytsiino-innovatsiinyi rozvytok ekonomiky Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Investment and innovation development of ukraine's economy: problems and prospects]. *Skhid*, no. 4, pp. 41–46.

5. Hrishchenko I., Biletska N., Klividenko L. (2016) Investytsiino-innovatsiinyi rozvytok pidpriemstv v umovakh systemnykh peretvoren [Investment and innovation development of enterprises in conditions of systemic transformations]. *Visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii. Seriya ekonomichna*, no. 50, pp. 157–160.

6. Poliatykin S.O. (2018) Osnovni faktory rozvytku innovatsiino-investytsiinoi pryvablyvosti rehioniv Ukrainy [The main factors of innovation and investment attractiveness of the regions of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhorodskoho natsionalnogo universytetu*, vol. 17, no. 2, pp. 47–50.

7. Zhuravel Yu. (2017) Formuvannia investytsiinykh resursiv dlia innovatsiinoho rozvytku ekonomiky [Formation of investment resources for innovative economic development]. *Ekonomichniy analiz*, vol. 1, no. 27, pp. 35–42.

8. Morhachov I.V. (2020) *Udoskonalenni infrastrukturnoho zabezpechennia rehionalnykh investytsiino-innovatsiinykh protsesiv na osnovi yikhnoho otsiniuvannia [Improvement of infrastructure support of regional investment and innovation processes based on their assessment]* (PhD Thesis), Sievierodonetsk.

9. Verkhovna Rada Ukrainy (2002) *Pro innovatsiynu diialnist: Zakon Ukrainy [On Innovation Activity: Law of Ukraine]*, Zakonodavstvo Ukrainy (electronic). Available at: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (accessed 29 April 2021).

10. Verkhovna Rada Ukrainy (1991) *Pro investytsiynu diialnist: Zakon Ukrainy [On Investment Activity: Law of Ukraine]*, Zakonodavstvo Ukrainy (electronic). Available at: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (accessed 29 April 2021).

11. Kabinet Ministriv Ukrainy (2019) *Pro skhvalennia Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Strategy for the development of the sphere of innovation activity for the period up to 2030: Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine]*, Zakonodavstvo Ukrainy (electronic). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p> (accessed 29 April 2021).

12. Kabinet Ministriv Ukrainy (2017) *Pro skhvalennia Eksportnoi stratehii Ukrainy ("dorozhnoi karty" stratehichnoho rozvytku torhivli) na 2017–2021 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Export Strategy of Ukraine ("roadmap" for strategic trade development) for 2017–2021: Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine]*, Zakonodavstvo Ukrainy (electronic). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-p> (accessed 29 April 2021).

13. Herneho Yu. (2016) Formuvannia innovatsiinoho protsesu: teoretichniy pidkhid [Formation of innovation process: theoretical approach]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*, no. 5–6, pp. 15–20.

14. Tsyliuryk H.I. Innovatsiyna diialnist v umovakh ekonomichnoi konkurentsii [Innovative activities in the conditions of economic competition]. *Oblik i finansy APK* (electronic journal). Available at: <http://magazine.faaf.org.ua/innovaciyna-diyalnist-v-umovah-ekonomichnoi-konkurencii.html> (accessed 29 April 2021).

15. Nikon D.Ye. (2019) *Aktivizatsiia rehionalnykh investytsiino-innovatsiinykh protsesiv v umovakh retsesii [Intensification of regional investment and innovation processes in the conditions of recession]* (PhD Thesis), Odessa.

16. Bilyk V.V. (2017) Derzhavne rehuliuвання innovatsiino-investytsiinoi diialnosti [State regulation of innovation and investment activity]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 10, pp. 172–176.

17. Romanko O.P. (2017) Upravlinska infrastruktura rehionu innovatsiino-investytsiinoho oriientuvannia [Management infrastructure of the region of innovation and investment orientation]. *Efektivna ekonomika* (electronic journal), no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5571>

18. Voloshchuk K.B., Lisevych N.A. (2019) Osoblyvosti innovatsiino-investytsiinoho rozvytku vyrobnytstva produktsii tvarynyntstva ahropromyslovymy pidpriemstvamy [Features of innovation and investment development of livestock production by agro-industrial enterprises]. *Innovatsiyna ekonomika*, no. 3–4, pp. 12–17.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>